

<i>Rodzaj dokumentu:</i>	Zasady oceniania rozwiązań zadań
<i>Egzamin:</i>	Egzamin maturalny
<i>Przedmiot:</i>	Biologia
<i>Poziom:</i>	Poziom rozszerzony
<i>Formy arkusza:</i>	EBIP-R0-100
<i>Termin egzaminu:</i>	5 czerwca 2025 r.
<i>Data publikacji dokumentu:</i>	27 czerwca 2025 r.

Ogólne zasady oceniania

Ten dokument zawiera **zasady oceniania** oraz **przykłady** poprawnych rozwiązań zadań otwartych.

W zasadach oceniania określono zakres wymaganej odpowiedzi: niezbędne elementy odpowiedzi i związki między nimi.

Przykładowe rozwiązania zadań otwartych **nie są** ścisłym wzorcem oczekiwanych sformułowań. **Akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne i spełniające warunki zadania** – również te nieprzewidziane jako przykładowe odpowiedzi w zasadach oceniania.

- Odpowiedzi nieprecyzyjne, niejednoznaczne, niejasno sformułowane uznaje się za błędne.
- Gdy do jednego polecenia zdający podaje kilka odpowiedzi, z których jedna jest poprawna, a inne – błędne, nie otrzymuje punktów za żadną z nich.
- Jeżeli informacje zamieszczone w odpowiedzi (również te dodatkowe, a więc takie, które nie wynikają z treści polecenia) świadczą o zasadniczych brakach w rozumieniu omawianego zagadnienia i zaprzeczają pozostałej części odpowiedzi stanowiącej prawidłowe rozwiązanie zadania, to za odpowiedź jako całość zdający otrzymuje zero punktów.
- Rozwiązanie zadania na podstawie błędnego merytorycznie założenia uznaje się w całości za niepoprawne.
- Rozwiązania zadań dotyczących doświadczeń i obserwacji (np. problemy badawcze, hipotezy i wnioski) muszą odnosić się do doświadczenia lub do obserwacji przedstawionych w zadaniu i świadczyć o jego zrozumieniu.
- W rozwiązaniach zadań rachunkowych oceniane są: metoda (przedstawiony tok rozumowania), wykonanie obliczeń i podanie wyniku z odpowiednią dokładnością i jednostką.
- Każdy sposób oznaczenia odpowiedzi (podkreślenie, przekreślenie, zakreślenie, obwiedzenie itd.) jest uznawany jako wybór tej odpowiedzi.

Zadanie 1.1. (0–1)

Wymagania określone w podstawie programowej¹	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Pogłębienie wiadomości dotyczących budowy i funkcjonowania organizmu ludzkiego. Zdający objaśnia funkcjonowanie organizmu ludzkiego na różnych poziomach złożoności; dostrzega związki między strukturą a funkcją na każdym z tych poziomów.	I. Budowa chemiczna organizmów. 1. Zagadnienia ogólne. Zdający: 2) [...] omawia znaczenie [...] wybranych mikroelementów ([...] Fe [...]). 4. Białka. Zdający: 6) charakteryzuje wybrane grupy białek ([...] metaloproteiny). V. Budowa i funkcjonowanie organizmu człowieka. 3. Układ ruchu. Zdający: 7) analizuje procesy pozyskiwania energii w mięśniach ([...] rola mioglobiny [...]) [...].

Zasady oceniania

1 pkt – za poprawne dokończenie zdania.

0 pkt – za odpowiedź niespełniającą wymagań na 1 pkt albo za brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

D

Zadanie 1.2. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
V. Rozumowanie i argumentacja. Zdający [...] wyjaśnia zależności przyczynowo-skutkowe [...].	I. Budowa chemiczna organizmów. 1. Zagadnienia ogólne. Zdający: 4) wyjaśnia znaczenie wody dla organizmów, opierając się na jej właściwościach fizyczno-chemicznych. 4. Białka. Zdający: 5) opisuje strukturę 1-, 2-, 3- i 4-rzędową białek.

Zasady oceniania

1 pkt – za poprawne wyjaśnienie, uwzględniające hydrofobowy charakter podstawników aminokwasów niepolarnych ORAZ wodne środowisko formowania się struktury przestrzennej mioglobiny.

0 pkt – za odpowiedź niespełniającą wymagań na 1 pkt albo za brak odpowiedzi.

¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. z 2012 r. poz. 977, z późn. zm., tj. Dz.U z 2014 r. poz. 803, Dz.U. z 2016 r. poz. 895).

Przykładowe odpowiedzi

- Formowanie się struktury przestrzennej zachodzi w cytozolu, który jest roztworem wodnym, a niepolarne podstawniki aminokwasów są odpychane od wody i skupiają się wewnątrz cząsteczki.
- Formowanie się struktury przestrzennej mioglobiny zachodzi w środowisku wodnym. Podstawniki aminokwasów niepolarnych mają charakter hydrofobowy, dlatego zbliżają się do siebie i chowają wewnątrz cząsteczki mioglobiny.
- Podczas zwijania się łańcucha polipeptydowego w środowisku wodnym niepolarne reszty aminokwasów układają się tak, aby unikać wody (wewnątrz cząsteczki).
- Konformacja białek jest bardziej stabilna termodynamicznie, gdy grupy niepolarne, mające charakter hydrofobowy, są skupione we wnętrzu cząsteczki, niż gdy pozostają rozproszone w środowisku wodnym.

Zadanie 2.1. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Poznanie świata organizmów na różnych poziomach organizacji życia. Zdający opisuje [...] organizmy [...].	III. Metabolizm. 2. Ogólne zasady metabolizmu. Zdający: 3) charakteryzuje związki wysokoenergetyczne na przykładzie ATP. VI. Genetyka i biotechnologia. 1. Kwasy nukleinowe. Zdający: 1) przedstawia budowę nukleotydów.

Zasady oceniania

1 pkt – za poprawną odpowiedź.

0 pkt – za odpowiedź niespełniającą wymagań na 1 pkt albo za brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

C

Zadanie 2.2. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Poznanie świata organizmów na różnych poziomach organizacji życia. Zdający opisuje [...] organizmy [...]; przedstawia związki między strukturą a funkcją na różnych poziomach organizacji życia.	III. Metabolizm. 2. Ogólne zasady metabolizmu. Zdający: 3) charakteryzuje związki wysokoenergetyczne na przykładzie ATP. VI. Genetyka i biotechnologia. 1. Kwasy nukleinowe. Zdający: 1) przedstawia budowę nukleotydów.

Zasady oceniania

1 pkt – za poprawną ocenę dwóch stwierdzeń.

0 pkt – za odpowiedź niespełniającą wymagań na 1 pkt albo za brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

1. – P, 2. – F.

Zadanie 3.1. (0–2)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
IV. Poszukiwanie, wykorzystanie i tworzenie informacji. Zdający odczytuje, selekcjonuje, porównuje i przetwarza informacje pozyskane z różnorodnych źródeł.	II. Budowa i funkcjonowanie komórki. Zdający: 1) wskazuje poszczególne elementy komórki na [...] zdjęciu mikroskopowym, [...]; 2) opisuje błony komórki, wskazując na związek między budową a funkcją pełnioną przez błony; 5) wyjaśnia rolę [...] rybosomów, siateczki śródplazmatycznej ([...] szorstkiej), aparatu Golgiego [...] w przemianie materii komórki.

Zasady oceniania

2 pkt – za poprawne wypełnienie dwóch wierszy tabeli.

1 pkt – za poprawne wypełnienie jednego wiersza tabeli LUB za poprawne wypełnienie pierwszej kolumny tabeli – z nazwami struktur ALBO dwóch ostatnich kolumn tabeli – dotyczących obecności błon i rybosomów.

0 pkt – za odpowiedź niespełniającą wymagań na 1 pkt albo za brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Struktura	Nazwa struktury (<i>siateczka śródplazmatyczna szorstka / aparat Golgiego</i>)	Obecność w strukturze	
		błon (<i>tak / nie</i>)	rybosomów (<i>tak / nie</i>)
A	aparat Golgiego	tak	nie
B	siateczka śródplazmatyczna szorstka	tak	tak

Zadanie 3.2. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
V. Rozumowanie i argumentacja. Zdający [...] wyjaśnia zależności przyczynowo-skutkowe [...].	II. Budowa i funkcjonowanie komórki. Zdający: 2) opisuje błony komórki, wskazując na związek między budową a funkcją pełnioną przez błony;

	5) wyjaśnia rolę [...] rybosomów, siateczki śródplazmatycznej ([...] szorstkiej), aparatu Golgiego [...] w przemianie materii komórki.
--	--

Zasady oceniania

1 pkt – za poprawne wyjaśnienie, na czym polega współdziałanie, uwzględniające 1) syntezę białek przeznaczonych na eksport na siateczce śródplazmatycznej szorstkiej ORAZ 2) modyfikację tych białek w aparacie Golgiego.

0 pkt – za odpowiedź niespełniającą wymagań na 1 pkt albo za brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

- Na powierzchni szorstkiej siateczki śródplazmatycznej są syntetyzowane białka, które są modyfikowane w aparacie Golgiego przed wydzieleniem z komórki.
- Rybosomy siateczki śródplazmatycznej szorstkiej odpowiadają za syntezę białek, które następnie są przekazywane do aparatu Golgiego, gdzie następują ich modyfikacja, sortowanie i wysyłanie poza komórkę.
- Siateczka szorstka odpowiada za syntezę i wstępną modyfikację białek, które są ostatecznie modyfikowane w aparacie Golgiego.

Uwaga:

Nie uznaje się odpowiedzi dotyczących aparatu Golgiego, które odnoszą się wyłącznie do sortowania białek, ponieważ zadanie dotyczy wytwarzania białek.

Zadanie 4.1. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
<p>I. Poznanie świata organizmów na różnych poziomach organizacji życia. Zdający opisuje, porządkuje i rozpoznaje organizmy [...].</p> <p>IV. Poszukiwanie, wykorzystanie i tworzenie informacji. Zdający odczytuje, selekcjonuje, porównuje i przetwarza informacje pozyskane z różnorodnych źródeł [...].</p>	<p>II. Budowa i funkcjonowanie komórki. Zdający:</p> <p>1) [...] przedstawia podobieństwa i różnice [...] między komórką roślinną, grzybową i zwierzęcą;</p> <p>4) opisuje budowę i funkcje [...] chloroplastów, podaje argumenty na rzecz ich endosymbiotycznego pochodzenia;</p> <p>6) wymienia przykłady grup organizmów charakteryzujących się obecnością ściany komórkowej oraz omawia związek między jej budową a funkcją.</p> <p>IV. Przegląd różnorodności organizmów. 4. Protisty i rośliny pierwotnie wodne. Zdający:</p> <p>3) rozróżnia najważniejsze grupy glonów ([...] okrzemki [...]) na podstawie cech charakterystycznych [...].</p>

Zasady oceniania

- 2 pkt – za dwa poprawne porównania budowy komórek okrzemek z komórkami roślin, odnoszące się do budowy chloroplastów LUB do rodzaju materiału zapasowego, LUB do budowy ściany komórkowej.
- 1 pkt – za jedno poprawne porównanie budowy komórek okrzemek z komórkami roślin.
- 0 pkt – za odpowiedź niespełniającą wymagań na 1 pkt albo za brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

- Okrzemki mają chloroplasty otoczone czterema błonami, a w komórkach roślinnych chloroplasty są otoczone dwiema błonami.
- U okrzemek materiałem zapasowym jest chryzolaminaryna, a dla komórek roślinnych charakterystyczne jest gromadzenie skrobi.
- Głównym składnikiem ściany komórkowej okrzemek jest pektyna (nie występuje u nich celuloza), a u roślin lądowych – celuloza.

Uwaga:

Nie uznaje się odpowiedzi odnoszących się do jednokomórkowej budowy okrzemek, ponieważ wśród roślin pierwotnie wodnych także są organizmy jednokomórkowe.

Nie uznaje się odpowiedzi odnoszących się wyłącznie do obecności krzemionki w ścianie komórkowej okrzemek, ponieważ w ścianie komórkowej roślin również może występować krzemionka, np. u traw i u skrzypów.

Nie uznaje się odpowiedzi odnoszących się wyłącznie do tłuszczów jako materiału zapasowego okrzemek, ponieważ w komórkach roślin również występują tłuszcze.

Zadanie 4.2. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
V. Rozumowanie i argumentacja. Zdający [...] wyjaśnia zależności przyczynowo-skutkowe [...].	III. Metabolizm. 4. Fotosynteza. Zdający: 1) przedstawia proces fotosyntezy i jego znaczenie na Ziemi. IV. Przegląd różnorodności organizmów. 4. Protisty i rośliny pierwotnie wodne. Zdający: 3) rozróżnia najważniejsze grupy glonów ([...] okrzemki [...]) na podstawie cech charakterystycznych i przedstawia rolę glonów w ekosystemach wodnych jako producentów materii organicznej.

Zasady oceniania

- 1 pkt – za poprawne wyjaśnienie, uwzględniające obecność w komórkach okrzemek chloroplastów, w których zachodzi proces fotosyntezy, której jednym z produktów jest tlen.
- 0 pkt – za odpowiedź niespełniającą wymagań na 1 pkt albo za brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

- W komórkach okrzemek znajdują się chloroplasty, przeprowadzające fotosyntezę, której produktem jest tlen.
- Okrzemki, dzięki temu że mają chloroplasty, przeprowadzają proces fotosyntezy. Podczas tego procesu dochodzi do fotolizy wody i do wydzielania się tlenu.

Zadanie 5. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
<p>I. Poznanie świata organizmów na różnych poziomach organizacji życia. Zdający opisuje [...] organizmy [...].</p> <p>IV. Poszukiwanie, wykorzystanie i tworzenie informacji. Zdający odczytuje, selekcjonuje, porównuje i przetwarza informacje pozyskane z różnorodnych źródeł [...].</p>	<p>II. Budowa i funkcjonowanie komórki. Zdający: 1) wskazuje poszczególne elementy komórki na [...] rysunku lub zdjęciu mikroskopowym [...], przedstawia podobieństwa i różnice między komórką prokariotyczną a eukariotyczną [...].</p> <p>4. Protisty i rośliny pierwotnie wodne. Zdający: 1) przedstawia sposoby poruszania się protistów jednokomórkowych i wskazuje odpowiednie organelle (struktury) [...]; 2) przedstawia różnorodność sposobów odżywiania się protistów, wskazując na związek z ich budową i trybem życia.</p>

Zasady oceniania

2 pkt – za podanie poprawnych nazw trzech organelłów.

1 pkt – za podanie poprawnych nazw dwóch organelłów.

0 pkt – za odpowiedź niespełniającą wymagań na 1 pkt albo za brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

1. wić / *flagellum* / wić długa
2. chloroplast / ciałko zieleni
3. jądro komórkowe

Zadanie 6.1. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
<p>IV. Poszukiwanie, wykorzystanie i tworzenie informacji. Zdający odczytuje, selekcjonuje, porównuje i przetwarza informacje pozyskane z różnorodnych źródeł [...].</p>	<p>IV. Przegląd różnorodności organizmów. 8. Rośliny – rozmnażanie się. Zdający: 2) opisuje budowę kwiatu okrytonasiennych, przedstawia jej różnorodność i wykazuje, że jest ona związana ze sposobami zapylania.</p>

Zasady oceniania

1 pkt – za poprawne rozpoznanie dwóch przykładów mimikry.

0 pkt – za odpowiedź niespełniającą wymagań na 1 pkt albo za brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

czułki: 2.; odwłok: 5.

Zadanie 6.2. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
V. Rozumowanie i argumentacja. Zdający [...] wyjaśnia zależności przyczynowo-skutkowe [...].	IV. Przegląd różnorodności organizmów. 8. Rośliny – rozmnażanie się. Zdający: 2) opisuje budowę kwiatu okrytonasiennych, przedstawia jej różnorodność i wykazuje, że jest ona związana ze sposobami zapylania.

Zasady oceniania

1 pkt – za poprawne wyjaśnienie, na czym polega adaptacja, odnoszące się do unikania odwiedzania zapylonych już kwiatów przez błonkówki i – w konsekwencji – ochrony zapylonych kwiatów przed owadami LUB zapylenia większej liczby kwiatów.

0 pkt – za odpowiedź niespełniającą wymagań na 1 pkt albo za brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

- Błonkówki są przywabiane przez kwiaty niezapylone, a unikają kwiatów zapylonych, przez co zwiększa się prawdopodobieństwo zapylenia przez błonkówki innych kwiatów tej samej rośliny.
- Samce omijają takie kwiaty, co umożliwia ochronę zapylonych już kwiatów przed uszkodzeniem przez owada na nich siadającego.
- Samce nie są zainteresowane takimi kwiatami, co zapobiega ewentualnemu zabraniu przez kolejnego owada pyłkowiny, która została na ten kwiat już przeniesiona.

Zadanie 6.3. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
V. Rozumowanie i argumentacja. Zdający objaśnia i komentuje informacje [...], formułuje i przedstawia opinie związane z omawianymi zagadnieniami biologicznymi, dobierając racjonalne argumenty.	VII. Ekologia. 3. Zależności międzygatunkowe. Zdający: 2) przedstawia skutki konkurencji międzygatunkowej w postaci [...] wypierania jednego gatunku z części jego areалу przez drugi. VIII. Różnorodność biologiczna Ziemi. Zdający: 6) uzasadnia konieczność stosowania ochrony czynnej dla zachowania wybranych gatunków [...].

Zasady oceniania

1 pkt – za poprawne uzasadnienie, odnoszące się do konkurencji o światło lub o miejsce.
0 pkt – za odpowiedź niespełniającą wymagań na 1 pkt albo za brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

- Usuwanie drzew i krzewów ze stanowisk dwulistnika powoduje, że to stanowisko jest lepiej nasłonecznione, a ten gatunek storczyka jest gatunkiem światłożądnym.
- Usuwanie drzew i krzewów powoduje eliminację konkurentów dwulistnika o miejsce na tym stanowisku.
- Te zabiegi pozwalają na zachowanie specyficznego siedliska dwulistnika muszego, który występuje wyłącznie na terenach otwartych.

Zadanie 7.1. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
IV. Poszukiwanie, wykorzystanie i tworzenie informacji. Zdający odczytuje, selekcjonuje, porównuje i przetwarza informacje pozyskane z różnorodnych źródeł.	I. Budowa chemiczna organizmów. 1. Zagadnienia ogólne. Zdający: 2) wymienia pierwiastki biogenne ([...] S) i omawia ich znaczenie; [...] omawia znaczenie makroelementów i wybranych mikroelementów ([...] Ca [...], Na [...]). I. Budowa chemiczna organizmów. 1. Zagadnienia ogólne. Zdający: 4) wyjaśnia znaczenie wody dla organizmów [...].

Zasady oceniania

1 pkt – za poprawną ocenę dwóch stwierdzeń.
0 pkt – za odpowiedź niespełniającą wymagań na 1 pkt albo za brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

1. – F, 2. – P.

Zadanie 7.2. (0–2)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
I. Poznanie świata organizmów na różnych poziomach organizacji życia. Zdający [...] przedstawia związki między strukturą a funkcją na różnych poziomach organizacji życia, przedstawia i wyjaśnia zależności między organizmem a środowiskiem [...].	IV. Przegląd różnorodności organizmów. 6. Rośliny – budowa i funkcje tkanek i organów. Zdający: 4) opisuje modyfikacje organów roślin ([...] liści, łodygi) jako adaptacje do bytowania w określonych warunkach środowiska.

Zasady oceniania

2 pkt – za poprawne wskazanie cechy fizjologicznej ORAZ cechy anatomicznej parolista krzaczastego stanowiących adaptacje do życia w warunkach pustynnych, wraz z wyjaśnieniem, na czym polega każda z tych adaptacji.

1 pkt – za poprawne wskazanie cechy fizjologicznej ALBO cechy anatomicznej parolista krzaczastego stanowiącej adaptację do życia w warunkach pustynnych, wraz z wyjaśnieniem, na czym polega ta adaptacja.

0 pkt – za odpowiedź niespełniającą wymagań na 1 pkt albo za brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi Cecha fizjologiczna:

- Zrzucanie blaszek liściowych w okresie suchym, co ogranicza transpirację podczas suchego i upalnego okresu.
- Spowolnienie procesów metabolicznych w okresie suchym, co zmniejsza zapotrzebowanie rośliny na wodę podczas suszy.
- Ograniczenie wzrostu i kwitnienia rośliny do okresu deszczowego, w którym dzięki dostępowi do wody możliwy staje się intensywny przebieg procesów metabolicznych.
- Intensywne gromadzenie wody w porze deszczowej, co umożliwia przeżycie rośliny w porze suchej.

Cecha anatomiczna:

- Mięiste blaszki i ogonki liściowe świadczą o możliwości gromadzenia w nich wody.
- Ogonek liściowy jest pokryty woskiem, co ogranicza parowanie wody.

Zadanie 7.3. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
V. Rozumowanie i argumentacja. Zdający [...] wyjaśnia zależności przyczynowo-skutkowe [...].	IV. Przegląd różnorodności organizmów. 7. Rośliny – odżywianie się. Zdający: 2) określa sposób pobierania wody i soli mineralnych [...].

Zasady oceniania

1 pkt – za poprawne dokończenie zdania.

0 pkt – za odpowiedź niespełniającą wymagań na 1 pkt albo za brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

B1

Zadanie 8.1. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
V. Rozumowanie i argumentacja. Zdający objaśnia i komentuje informacje [...], wyjaśnia zależności przyczynowo-skutkowe [...].	IV. Przegląd różnorodności organizmów. 13. Porównanie struktur zwierząt odpowiedzialnych za realizację różnych czynności życiowych. Zdający: 3) analizuje rolę i współdziałanie układu mięśniowego i różnych typów szkieletu ([...] hydraulicznego) podczas ruchu zwierząt.

Zasady oceniania

1 pkt – za poprawne wyjaśnienie współdziałania, uwzględniające przenoszenie przez płyn pseudocelomatyczny siły generowanej przez mięśnie.

0 pkt – za odpowiedź niespełniającą wymagań na 1 pkt albo za brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

- Skurcz mięśni powoduje zmiany ciśnienia płynu wypełniającego pseudocelomę, co skutkuje ruchem wygięcia ciała.
- Płyn wypełniający pseudocelomę stanowi opór dla pracujących mięśni i pełni funkcję szkieletu przenoszącego siły wytwarzane przez mięśnie.
- Nicienie poruszają się ruchem wijącym, ponieważ na zmianę kurczą się mięśnie po przeciwległych stronach ciała. Aby te skurcze prowadziły do wygięcia ciała, musi być ono odpowiednio sprężyste, a tę cechę zapewnia wysokie ciśnienie płynu w jamie ciała.
- Płyn wypełniający pseudocelomę zapewnia znaczną sprężystość ciała, co ułatwia ruch podczas naprzemiennego skurczu mięśni podłużnych.

Zadanie 8.2. (0–2)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Poznanie świata organizmów na różnych poziomach organizacji życia. Zdający [...] przedstawia i wyjaśnia procesy i zjawiska biologiczne; przedstawia związki między strukturą a funkcją na różnych poziomach organizacji życia [...].	VI. Genetyka i biotechnologia. 6. Zmienność genetyczna. Zdający: 1) określa źródła zmienności genetycznej ([...] rekombinacja); 4) podaje przykłady zachodzenia rekombinacji genetycznej (mejoza).

Zasady oceniania

2 pkt – za poprawną ocenę trzech przypadków.

1 pkt – za poprawną ocenę dwóch przypadków.

0 pkt – za odpowiedź niespełniającą wymagań na 1 pkt albo za brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

1. – T, 2. – N, 3. – T.

Zadanie 9.1. (0–2)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
I. Poznanie świata organizmów na różnych poziomach organizacji życia. Zdający opisuje, porządkuje i rozpoznaje organizmy, przedstawia i wyjaśnia procesy i zjawiska biologiczne; przedstawia związki między strukturą a funkcją na różnych poziomach organizacji życia [...].	IV. Przegląd różnorodności organizmów. 13. Porównanie struktur zwierząt odpowiedzialnych za realizację różnych czynności życiowych. Zdający: 20) przedstawia rolę błon płodowych w rozwoju zarodka kręgowców lądowych.

Zasady oceniania

2 pkt – za poprawne wypełnienie dwóch wierszy tabeli.

1 pkt – za poprawne wypełnienie jednego wiersza tabeli LUB za poprawne podanie dwóch nazw błon płodowych.

0 pkt – za odpowiedź niespełniającą wymagań na 1 pkt albo za brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Oznaczenie	Nazwa błony płodowej (<i>kosmówka / omocznia / owodnia</i>)	Funkcja błony płodowej
A	omocznia	gromadzenie zbędnych produktów przemiany materii / udział w wymianie gazowej / odzyskiwanie wody
B	kosmówka	ochrona zarodka przed czynnikami zewnętrznymi lub pośrednictwo w wymianie gazowej ze środowiskiem

Zadanie 9.2. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
I. Poznanie świata organizmów na różnych poziomach organizacji życia. Zdający opisuje [...] i rozpoznaje organizmy [...]; przedstawia związki między strukturą a funkcją na różnych poziomach organizacji życia, przedstawia i wyjaśnia zależności między organizmem a środowiskiem [...].	IV. Przegląd różnorodności organizmów. 13. Porównanie struktur zwierząt odpowiedzialnych za realizację różnych czynności życiowych. Zdający: 20) przedstawia rolę błon płodowych w rozwoju zarodka kręgowców lądowych.

Zasady oceniania

1 pkt – za poprawne wykazanie, że obecność owodni w jajach owodniowców jest adaptacją do składania jaj w środowisku lądowym, uwzględniając rolę owodni w tworzeniu mikrośrodowiska wewnątrz jaja, w którym może rozwijać się zarodek, i uniezależnienie tego rozwoju od środowiska wodnego.

0 pkt – za odpowiedź niespełniającą wymagań na 1 pkt albo za brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

- Zarodek, rozwijający się w takim jajku, jest umieszczony w jamie owodni wypełnionej przez płyn owodniowy, dzięki czemu ma zapewnione dogodne mikrośrodowisko do rozwoju, co uniezależnia rozwój tych zwierząt od środowiska wodnego.
- Jama owodni jest wypełniona płynem, który zapewnia zarodkowi środowisko wodne na lądzie.
- Błona owodni zamyka środowisko wodne wokół zarodka, dzięki czemu jajo może zostać złożone na lądzie.

Uwaga:

Nie uznaje się odpowiedzi odnoszących się jedynie do funkcji samego środowiska wodnego, np.: „Wykonywanie swobodnych ruchów”, „Łagodzenie wstrząsów”.

Zadanie 10.1. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
I. Poznanie świata organizmów na różnych poziomach organizacji życia. Zdający opisuje [...] organizmy [...]. II. Pogłębienie wiadomości dotyczących budowy i funkcjonowania organizmu ludzkiego. Zdający objaśnia funkcjonowanie organizmu ludzkiego na różnych poziomach złożoności [...].	V. Budowa i funkcjonowanie organizmu człowieka. 3. Układ ruchu. Zdający: 1) analizuje budowę szkieletu człowieka.

Zasady oceniania

1 pkt – za poprawne uzupełnienie dwóch wierszy tabeli.

0 pkt – za odpowiedź niespełniającą wymagań na 1 pkt albo za brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Nr z ilustracji	Nazwa
3	obojczyk
4	łopatka

Zadanie 10.2. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
<p>I. Poznanie świata organizmów na różnych poziomach organizacji życia. Zdający opisuje [...] organizmy [...].</p> <p>II. Pogłębienie wiadomości dotyczących budowy i funkcjonowania organizmu ludzkiego. Zdający objaśnia funkcjonowanie organizmu ludzkiego na różnych poziomach złożoności; dostrzega związki między strukturą a funkcją na każdym z tych poziomów.</p>	<p>3. Układ ruchu. Zdający:</p> <p>1) analizuje budowę szkieletu człowieka; 2) analizuje budowę różnych połączeń kości (stawy [...]) pod względem pełnionej funkcji oraz wymienia ich przykłady.</p>

Zasady oceniania

1 pkt – za poprawne dokończenie zdania.

0 pkt – za odpowiedź niespełniającą wymagań na 1 pkt albo za brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

B2

Zadanie 11.1. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
<p>I. Poznanie świata organizmów na różnych poziomach organizacji życia. Zdający opisuje [...] organizmy [...]; przedstawia związki między strukturą a funkcją na różnych poziomach organizacji życia [...].</p> <p>II. Pogłębienie wiadomości dotyczących budowy i funkcjonowania organizmu ludzkiego. Zdający objaśnia funkcjonowanie organizmu ludzkiego na różnych poziomach złożoności; dostrzega związki między strukturą a funkcją na każdym z tych poziomów.</p>	<p>V. Budowa i funkcjonowanie organizmu człowieka.</p> <p>6. Układ krwionośny. Zdający:</p> <p>1) charakteryzuje budowę serca i naczyń krwionośnych [...]; 3) przedstawia krążenie krwi w obiegu płucnym i ustrojowym [...].</p>

Zasady oceniania

1 pkt – za poprawne przyporządkowanie po jednym numerze do każdej zastawki.

0 pkt – za odpowiedź niespełniającą wymagań na 1 pkt albo za brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

zastawka trójdzielna – 1.

zastawka, przez którą krew się dostaje z serca do obiegu małego – 4.

Zadanie 11.2. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
<p>I. Poznanie świata organizmów na różnych poziomach organizacji życia. Zdający opisuje [...] organizmy [...]; przedstawia związki między strukturą a funkcją na różnych poziomach organizacji życia [...].</p> <p>II. Pogłębienie wiadomości dotyczących budowy i funkcjonowania organizmu ludzkiego. Zdający objaśnia funkcjonowanie organizmu ludzkiego na różnych poziomach złożoności; dostrzega związki między strukturą a funkcją na każdym z tych poziomów.</p>	<p>V. Budowa i funkcjonowanie organizmu człowieka.</p> <p>6. Układ krwionośny. Zdający: 1) charakteryzuje budowę serca i naczyń krwionośnych [...]; 3) przedstawia krążenie krwi w obiegu płucnym i ustrojowym [...].</p>

Zasady oceniania

1 pkt – za rozstrzygnięcie, że zilustrowane serce jest w stanie skurczu komór, ORAZ za podanie poprawnych nazw obu tętnic.

0 pkt – za odpowiedź niespełniającą wymagań na 1 pkt albo za brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Stan serca (skurcz komór / napełnianie komór): **skurcz komór**

Tętnica połączona z lewą komorą serca: **aorta**

Tętnica połączona z prawą komorą serca: **pień płucny / tętnice płucne**

Zadanie 12.1. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
<p>III. Pogłębienie znajomości metodyki badań biologicznych. Zdający [...] formułuje wnioski z przeprowadzonych [...] doświadczeń.</p>	<p>IV. Przegląd różnorodności organizmów.</p> <p>2. Wirusy. Uczeń: 4) [...] określa drogi zakażenia wirusami oraz przedstawia podstawowe zasady profilaktyki chorób wirusowych.</p> <p>V. Budowa i funkcjonowanie organizmu człowieka.</p> <p>9. Układ nerwowy. Zdający: 1) opisuje budowę i funkcje mózgu [...].</p>

Zasady oceniania

1 pkt – za sformułowanie poprawnego wniosku, uwzględniającego rozszczelnienie bariery *krw – mózg*.

0 pkt – za odpowiedź niespełniającą wymagań na 1 pkt albo za brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

- Wirus Chandipura zaburza integralność bariery *krw – mózg* u myszy.
- Obecność wirusa ChPV we krwi niszczy barierę *krw – mózg* u myszy.
- ChPV szybko rozszczelnia barierę *krw – mózg* u myszy.
- Infekcja prowadzi do zaniku bariery *krw – mózg*.
- Naczynia włosowate mózgu myszy uległy rozszczelnieniu.

Zadanie 12.2. (0–2)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Poznanie świata organizmów na różnych poziomach organizacji życia. Zdający opisuje [...] organizmy [...]; przedstawia związki między strukturą a funkcją na różnych poziomach organizacji życia [...].	V. Budowa i funkcjonowanie organizmu człowieka. 9. Układ nerwowy. Zdający: 1) opisuje budowę i funkcje mózgu [...]. 12. Układ dokrewny. Zdający: 2) wymienia gruczoły dokrewne, podaje ich lokalizację [...].

Zasady oceniania

2 pkt – za zaznaczenie dwóch poprawnych odpowiedzi.

1 pkt – za zaznaczenie jednej poprawnej odpowiedzi.

0 pkt – za odpowiedź niespełniającą wymagań na 1 pkt albo za brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

A, C

Uwaga:

Jeżeli zdający zaznaczy więcej niż dwie odpowiedzi, to za rozwiązanie całego zadania otrzymuje 0 pkt.

Zadanie 12.3. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Poznanie świata organizmów na różnych poziomach organizacji życia. Zdający opisuje [...] organizmy [...]; przedstawia związki między strukturą a funkcją na różnych poziomach organizacji życia [...].	V. Budowa i funkcjonowanie organizmu człowieka. 8. Układ wydalniczy. Zdający: 4) przedstawia sposób funkcjonowania nefronu oraz porównuje składniki moczu pierwotnego i ostatecznego. 12. Układ dokrewny. Zdający:

	2) wymienia gruczoły dokrewne, podaje ich lokalizację i przedstawia ich rolę w regulacji procesów życiowych; 4) wykazuje nadrzędną rolę podwzgórza i przysadki mózgowej w regulacji hormonalnej [...].
--	---

Zasady oceniania

1 pkt – za poprawne wykazanie, że prawidłowe wydzielanie wazopresyny wymaga miejscowego rozszczelnienia bariery *krw – mózg* w obrębie podwzgórza, odnoszące się do osmorecepcji w podwzgórzu ORAZ do regulacji wydzielania wazopresyny w odpowiedzi na zmiany osmolarności osocza krwi.

0 pkt – za odpowiedź niespełniającą wymagań na 1 pkt albo za brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

- Bariera *krw – mózg* utrudniałaby odebranie przez podwzgórze informacji o osmolarności osocza, niezbędnej do prawidłowego wydzielania wazopresyny.
- W podwzgórzu jest wytwarzana wazopresyna w odpowiedzi na wzrost osmolarności krwi. Gdyby była zachowana bariera *krw – mózg*, to receptory podwzgórza nie mogłyby odebrać informacji o osmolarności osocza.
- Podwzgórze musi mieć możliwość odebrania informacji o osmolarności osocza, co jest niezbędne do wydzielania prawidłowej ilości wazopresyny.

Zadanie 13. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
V. Rozumowanie i argumentacja. Zdający [...] wyjaśnia zależności przyczynowo-skutkowe [...]. II. Pogłębienie wiadomości dotyczących budowy i funkcjonowania organizmu ludzkiego. Zdający objaśnia funkcjonowanie organizmu ludzkiego na różnych poziomach złożoności [...].	V. Budowa i funkcjonowanie organizmu człowieka. 4. Układ pokarmowy i przebieg procesów trawiennych. Zdający: 2) [...] wyjaśnia znaczenie składników pokarmowych dla prawidłowego rozwoju i funkcjonowania organizmu ze szczególnym uwzględnieniem roli witamin [...].

Zasady oceniania

1 pkt – za poprawne wyjaśnienie, odnoszące się do 1) roli witaminy D w zwiększeniu dostępności wapnia oraz 2) w konsekwencji – do pozytywnego wpływu na mineralizację kości u dzieci LUB do 1) ograniczenia wchłaniania wapnia z jelit w przypadku niedoboru witaminy D oraz 2) w konsekwencji – do resorpcji wapnia z kości.

0 pkt – za odpowiedź niespełniającą wymagań na 1 pkt albo za brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

- Witamina D pobudza wchłanianie wapnia i fosforu z jelit, co warunkuje prawidłową mineralizację kości u szybko rosnących dzieci.
- Witamina D zwiększa wchłanianie wapnia z jelita do krwi i w ten sposób wapń staje się dostępny dla rosnących kości.
- Przy niedoborze witaminy D dochodzi do ograniczenia wchłaniania wapnia z jelita do krwi. Aby nie doszło do obniżenia poziomu wapnia we krwi, jest on uwalniany z kości, co prowadzi do ich osłabienia i wykrzywienia.

Zadanie 14.1. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
V. Rozumowanie i argumentacja. Zdający [...] wyjaśnia zależności przyczynowo-skutkowe [...].	V. Budowa i funkcjonowanie organizmu człowieka. 7. Układ odpornościowy. Zdający: 5) opisuje sytuacje, w których występuje niedobór odporności ([...] AIDS [...]), i przedstawia związane z tym zagrożenia. IV. Przegląd różnorodności organizmów. 3. Bakterie. Zdający: 5) wymienia najważniejsze choroby bakteryjne człowieka (gruźlica [...]) [...] oraz przedstawia podstawowe zasady profilaktyki chorób bakteryjnych.

Zasady oceniania

- 1 pkt – za poprawne wyjaśnienie, uwzględniające zaburzenie funkcjonowania układu odpornościowego na skutek rozwinięcia się AIDS, co sprzyja rozwojowi gruźlicy u osób, które jednocześnie są zakażone prątkami gruźlicy.
- 0 pkt – za odpowiedź niespełniającą wymagań na 1 pkt albo za brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

- AIDS to choroba doprowadzająca organizm człowieka do głębokiego deficytu odporności, stąd organizm takiego człowieka ma trudności w zwalczaniu prątków gruźlicy, które wywołują groźną infekcję.
- Zespół niedoboru odporności to choroba upośledzająca komórki układu odpornościowego (limfocyty Th, makrofagi, monocyty, komórki dendrytyczne), które są niezbędne do walki z bakteriami powodującymi gruźlicę.
- Osoby chore na AIDS mają znacznie osłabiony układ odpornościowy, który staje się nieskuteczny w zwalczaniu prątków gruźlicy.

Zadanie 14.2. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
V. Rozumowanie i argumentacja. Zdający objaśnia i komentuje informacje [...], wyjaśnia zależności przyczynowo-skutkowe [...].	IX. Ewolucja. 1. Źródła wiedzy o mechanizmach i przebiegu ewolucji. Zdający: 2) podaje przykłady działania doboru naturalnego ([...] uzyskiwanie przez bakterie oporności na antybiotyki itp.). 2. Dobór naturalny. Zdający: 2) przedstawia mechanizm działania doboru naturalnego [...], omawia skutki doboru w postaci powstawania adaptacji u organizmów.

Zasady oceniania

1 pkt – za poprawne wyjaśnienie, uwzględniające występowanie w populacji bakterii nielicznych komórek opornych na lek ORAZ mechanizm działania doboru naturalnego – przeżycie i namnażanie się prątków opornych na lek, prowadzący do nawrotu choroby.

0 pkt – za odpowiedź niespełniającą wymagań na 1 pkt albo za brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

- Dobór naturalny prowadzi do przeżycia i namnażania się tylko tych komórek, które są odporne na stosowany lek. Część komórek jest naturalnie oporna i to właśnie te nieliczne komórki przeżywają i dają początek nowej odpornej populacji powodującej nawrót choroby.
- Populacja prątków składa się w większości z komórek wrażliwych na lek, ale nieliczne bakterie są dzięki posiadany mutacjom na niego odporne. Po podaniu leku te wrażliwe obumierają, ale te odporne przeżywają i się namnażają. Jest znikoma szansa, by jakaś komórka okazała się oporna na dwa leki jednocześnie, dlatego podaje się rutynowo więcej niż jeden lek.
- U prątków występuje naturalnie oporność na leki, ale jest ona rzadka. Jeżeli podamy lek, to większość komórek zginie, a przeżyje tylko niewielki odsetek, który da początek nowej populacji. W przypadku tej nowej, niewielkiej populacji zastosowanie drugiego leku przeważnie prowadzi do wyeliminowania wszystkich bakterii.

Zadanie 15.1. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
III. Pogłębienie znajomości metodyki badań biologicznych. Zdający [...] formułuje wnioski z przeprowadzonych [...] doświadczeń.	V. Budowa i funkcjonowanie organizmu człowieka. 6. Układ krwionośny. Zdający: 5) przedstawia główne grupy krwi w układzie ABO oraz czynnik Rh.

Zasady oceniania

1 pkt – za podanie dwóch właściwych grup krwi w układzie ABO ORAZ dwóch właściwych grup krwi w układzie Rh.

0 pkt – za odpowiedź niespełniającą wymagań na 1 pkt albo za brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Nr testu	Układ ABO	Układ Rh
I	B	- (minus)
II	AB	+ (plus)

Zadanie 15.2. (0–2)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Pogłębienie wiadomości dotyczących budowy i funkcjonowania organizmu ludzkiego. Zdający objaśnia funkcjonowanie organizmu ludzkiego na różnych poziomach złożoności; dostrzega związki między strukturą a funkcją na każdym z tych poziomów.	V. Budowa i funkcjonowanie organizmu człowieka. 6. Układ krwionośny. Zdający: 5) przedstawia główne grupy krwi w układzie ABO oraz czynnik Rh. 7. Układ odpornościowy. Zdający: 3) wyjaśnia, co to jest konflikt serologiczny i zgodność tkankowa.

Zasady oceniania

2 pkt – za poprawną ocenę trzech stwierdzeń.

1 pkt – za poprawną ocenę dwóch stwierdzeń.

0 pkt – za odpowiedź niespełniającą wymagań na 1 pkt albo za brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

1. – F, 2. – F, 3. – F.

Zadanie 16.1. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
IV. Poszukiwanie, wykorzystanie i tworzenie informacji. Zdający odczytuje [...] przetwarza informacje pozyskane z różnorodnych źródeł.	IX. Ewolucja. 1. Źródła wiedzy o mechanizmach i przebiegu ewolucji. Zdający: 4) odczytuje z drzewa filogenetycznego relację pokrewieństwa ewolucyjnego gatunków [...].

Zasady oceniania

1 pkt – za poprawną ocenę dwóch stwierdzeń.

0 pkt – za odpowiedź niespełniającą wymagań na 1 pkt albo za brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

1. – P, 2. – F.

Zadanie 16.2. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
V. Rozumowanie i argumentacja. Zdający objaśnia i komentuje informacje, [...] formułuje i przedstawia opinie związane z omawianymi zagadnieniami biologicznymi, dobierając racjonalne argumenty.	IV. Przegląd różnorodności organizmów. Zdający: 1. Zasady klasyfikacji i sposoby identyfikacji organizmów. Zdający: 1) rozróżnia (na schemacie) grupy mono-, para- i polifiletyczne [...]; 3) przedstawia związek między filogenezą organizmów a ich klasyfikacją. IX. Ewolucja. 1. Źródła wiedzy o mechanizmach i przebiegu ewolucji. Zdający: 4) odczytuje z drzewa filogenetycznego relację pokrewieństwa ewolucyjnego gatunków, zapisuje taką relację przedstawioną w formie [...] klasyfikacji.

Zasady oceniania

1 pkt – za poprawne wykazanie, że tradycyjna klasyfikacja nie odzwierciedla pokrewieństwa ewolucyjnego, uwzględniające parafiletizm ryb lub gadów.

0 pkt – za odpowiedź niespełniającą wymagań na 1 pkt albo za brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

- Ptaki pochodzą od gadów, a więc nie powinny być wyróżniane na równi z nimi w randze gromady.
- Ryby są wyróżniane w randze gromady tak jak pozostałe kręgowce – czworonogi, ale czworonogi wywodzą się z ryb.
- Tradycyjna klasyfikacja nie odzwierciedla zależności ewolucyjnych. Każdy kład obejmujący ryby obejmuje również czworonogi (płazy, gady, ptaki, ssaki).
- Tradycyjna klasyfikacja nie odzwierciedla zależności ewolucyjnych, ponieważ gady to takson parafiletyczny, a żeby był monofiletyczny, trzeba by zaliczać do niego też ptaki.

Zadanie 17. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
IV. Poszukiwanie, wykorzystanie i tworzenie informacji. Zdający odczytuje, selekcjonuje, porównuje i przetwarza informacje pozyskane z różnorodnych źródeł [...].	IX. Ewolucja. 2. Dobór naturalny. Zdający: 2) przedstawia mechanizm działania doboru naturalnego i jego rodzaje (stabilizujący, kierunkowy [...]), omawia skutki doboru

	w postaci powstawania adaptacji u organizmów.
--	---

Zasady oceniania

1 pkt – za podkreślenie poprawnych określeń w dwóch nawiasach.

0 pkt – za odpowiedź niespełniającą wymagań na 1 pkt albo za brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Rozkład masy urodzeniowej noworodków człowieka, przedstawiony na wykresie, jest kształtowany przez dobór naturalny (**stabilizujący / kierunkowy**). Ten rodzaj doboru faworyzuje noworodki o masie zbliżonej do (**przeciętnych / skrajnych**) wartości ich masy urodzeniowej.

Zadanie 18.1. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
IV. Poszukiwanie, wykorzystanie i tworzenie informacji. Zdający odczytuje, selekcjonuje, porównuje i przetwarza informacje pozyskane z różnorodnych źródeł [...].	VI. Genetyka i biotechnologia. 5. Genetyka mendlowska. Zdający: 3) zapisuje i analizuje krzyżówki jednogenowe [...] (z dominacją zupełną [...]) oraz określa prawdopodobieństwo wystąpienia poszczególnych genotypów i fenotypów w pokoleniach potomnych; 4) opisuje sprzężenia genów (w tym sprzężenia z płcią) [...]; 5) [...] analizuje drzewa rodowe, w tym dotyczące występowania chorób genetycznych człowieka.

Zasady oceniania

1 pkt – za wskazanie wszystkich osób, które na pewno są nosicielami MPSII.

0 pkt – za odpowiedź niespełniającą wymagań na 1 pkt albo za brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

I.1. oraz II.3.

Zadanie 18.2. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
V. Rozumowanie i argumentacja. Zdający objaśnia i komentuje informacje [...], formułuje i przedstawia opinie związane z omawianymi zagadnieniami biologicznymi, dobierając racjonalne argumenty.	VI. Genetyka i biotechnologia. 4) przedstawia sposoby oraz cele otrzymywania transgenicznych [...] zwierząt [...].

Zasady oceniania

- 1 pkt – za poprawne uzasadnienie, że terapia z użyciem idursulfazy nie jest terapią genową, odnoszące się do braku wprowadzania do organizmu pacjenta genów lub do braku modyfikacji ekspresji genów.
- 0 pkt – za odpowiedź niespełniającą wymagań na 1 pkt albo za brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Terapia genowa polega na wprowadzeniu do organizmu chorej osoby prawidłowej wersji zmutowanego genu, a podczas terapii stosowanej u chorych na MPS II chorzy otrzymują jedynie enzym.

Zadanie 18.3. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
V. Rozumowanie i argumentacja. Zdający objaśnia i komentuje informacje [...], wyjaśnia zależności przyczynowo-skutkowe [...].	VI. Genetyka i biotechnologia. 5. Genetyka mendlowska. Zdający: 4) opisuje sprzężenia genów (w tym sprzężenia z płcią) [...].

Zasady oceniania

- 1 pkt – za poprawne wyjaśnienie, odnoszące się do sprzężenia z płcią genu warunkującego MPS II ORAZ do występowania u mężczyzn tylko jednego chromosomu X.
- 0 pkt – za odpowiedź niespełniającą wymagań na 1 pkt albo za brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

- U osób płci męskiej obecność jednego allelu recesywnego położonego na chromosomie X prowadzi do wystąpienia objawów choroby, ponieważ mężczyźni nie mają drugiego chromosomu X.
- Allel recesywny warunkujący MPS II jest położony na chromosomie X, a mężczyźni mają tylko jeden chromosom X, a więc taki allel zawsze się ujawni.
- Mutacja tego genu zawsze ujawnia się u osób płci męskiej, ponieważ na drugim chromosomie płci – na chromosomie Y – nie ma odpowiedniego *locus*, w którym mógłby się znajdować allel dominujący, maskujący allel recesywny.

Zadanie 18.4. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Poznanie świata organizmów na różnych poziomach organizacji życia. Zdający [...] przedstawia związki między strukturą a funkcją na różnych poziomach organizacji życia [...].	II. Budowa i funkcjonowanie komórki. Zdający: 5) wyjaśnia rolę [...] lizosomów [...] w przemianie materii komórki. III. Metabolizm. 3) [...] określa czynniki warunkujące [...] aktywność [enzymów] ([...] pH [...]).

Zasady oceniania

- 1 pkt – za poprawne wykazanie, że prawidłowe funkcjonowanie enzymów lizosomalnych wymaga działania pompy protonowej w błonie lizosomu, uwzględniające transport protonów do wnętrza lizosomu ORAZ zapewnienie odpowiednio niskiego pH.
- 0 pkt – za odpowiedź niespełniającą wymagań na 1 pkt albo za brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

- Dzięki obecności pompy protonowej są do wnętrza lizosomów pompowane protony, co zapewnia niskie pH wewnątrz lizosomów – optymalne dla działania enzymów lizosomalnych.
- Dzięki obecności H⁺-ATPazy są do wnętrza lizosomu transportowane protony, dzięki czemu wewnątrz lizosomu panuje kwaśne środowisko, optymalne dla działania kwaśnych hydrolaz.
- Pompa protonowa zapewnia odpowiednio niskie pH wewnątrz lizosomu, gdyż pompuje protony do jego wnętrza.

Zadanie 19.1. (0–2)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
V. Rozumowanie i argumentacja. Zdający [...] wyjaśnia zależności przyczynowo-skutkowe [...].	VI. Genetyka i biotechnologia. 5. Genetyka mendlowska. Zdający: 3) zapisuje i analizuje krzyżówki jednogenowe [...] (z dominacją zupełną [...]) oraz określa prawdopodobieństwo wystąpienia poszczególnych genotypów i fenotypów w pokoleniach potomnych.

Zasady oceniania

- 2 pkt – za poprawną ocenę trzech stwierdzeń.
- 1 pkt – za poprawną ocenę dwóch stwierdzeń.
- 0 pkt – za odpowiedź niespełniającą wymagań na 1 pkt albo za brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

1. – P, 2. – P, 3. – P.

Zadanie 19.2. (0–3)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
V. Rozumowanie i argumentacja. Zdający objaśnia i komentuje informacje [...], wyjaśnia zależności przyczynowo-skutkowe [...].	VI. Genetyka i biotechnologia. 5. Genetyka mendlowska. Zdający: 3) zapisuje i analizuje krzyżówki [...] dwugenowe (z dominacją zupełną [...], posługując się szachownicą Punnetta) oraz określa prawdopodobieństwo wystąpienia poszczególnych genotypów i fenotypów w pokoleniach potomnych.

Zasady oceniania

3 pkt – za poprawne zapisanie genotypów rodziców ORAZ za poprawne zapisanie krzyżówki, ORAZ za właściwe określenie prawdopodobieństwa.

2 pkt – za poprawne zapisanie genotypów rodziców ORAZ za poprawne zapisanie krzyżówki.

1 pkt – za poprawne zapisanie genotypów rodziców.

0 pkt – za odpowiedź niespełniającą wymagań na 1 pkt albo za brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Genotyp samicy: **bbMm** Genotyp samca: **Bbmm**

Krzyżówka:

	bM	bm
Bm	BbMm	Bbmm
bm	<u>bbMm</u>	bbmm

Prawdopodobieństwo urodzenia marmurkowego czekoladowego szczenięcia: **25%**.

Zadanie 20.1. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
III. Pogłębienie znajomości metodyki badań biologicznych. Zdający [...] formułuje wnioski z przeprowadzonych obserwacji [...].	IX. Ewolucja. 1. Źródła wiedzy o mechanizmach i przebiegu ewolucji. Zdający: 2) podaje przykłady działania doboru naturalnego (melanizm przemysłowy [...]). 2. Dobór naturalny. Zdający: 2) przedstawia mechanizm działania doboru naturalnego i jego rodzaje ([...] kierunkowy [...]), omawia skutki doboru w postaci powstawania adaptacji u organizmów.

Zasady oceniania

1 pkt – za poprawną ocenę dwóch stwierdzeń.

0 pkt – za odpowiedź niespełniającą wymagań na 1 pkt albo za brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

1. – P, 2. – F.

Zadanie 20.2. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
V. Rozumowanie i argumentacja. Zdający objaśnia i komentuje informacje [...], formułuje i przedstawia opinie związane z omawianymi zagadnieniami biologicznymi, dobierając racjonalne argumenty [...].	IX. Ewolucja. 2. Dobór naturalny. Zdający: 2) przedstawia mechanizm działania doboru naturalnego i jego rodzaje ([...] kierunkowy [...]), omawia skutki doboru w postaci powstawania adaptacji u organizmów.

Zasady oceniania

1 pkt – za poprawne uzasadnienie, odnoszące się do braku celowego działania ze strony człowieka.

0 pkt – za odpowiedź niespełniającą wymagań na 1 pkt albo za brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

- Opisana obserwacja jest wprawdzie konsekwencją działania człowieka, ale nie były to celowe działania człowieka.
- W tym przypadku człowiek nie selekcionował umyślnie osobników do rozrodu.

Zadanie 20.3. (0–2)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
III. Poglębienie znajomości metodyki badań biologicznych. Zdający [...] przeprowadza [...] doświadczenia biologiczne; [...] stawia hipotezy i weryfikuje je na drodze [...] doświadczeń; określa warunki doświadczenia, rozróżnia próbę kontrolną i badawczą, formułuje wnioski z przeprowadzonych [...] doświadczeń.	IX. Ewolucja. 1. Źródła wiedzy o mechanizmach i przebiegu ewolucji. Zdający: 2) podaje przykłady działania doboru naturalnego (melanizm przemysłowy [...]). 2. Dobór naturalny. Zdający: 2) przedstawia mechanizm działania doboru naturalnego i jego rodzaje ([...] kierunkowy [...]), omawia skutki doboru w postaci powstawania adaptacji u organizmów.

Zasady oceniania

2 pkt – za opisanie planu doświadczenia umożliwiającego weryfikację hipotezy ORAZ za określenie sposobu wnioskowania.

1 pkt – za opisanie tylko planu doświadczenia umożliwiającego weryfikację hipotezy bez określenia sposobu wnioskowania.

0 pkt – za odpowiedź niespełniającą wymagań na 1 pkt albo za brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

- Opis: Wypuszczenie w zanieczyszczonym obszarze (na którym występują drzewa z ciemną korą) równej liczby ciemnych i jasnych osobników, i sprawdzenie po ustalonym czasie, ile jasnych i ile ciemnych owadów zostało upolowanych przez drapieżniki.
Weryfikacja hipotezy: Przewaga jasnych osobników wśród upolowanych owadów pozwoli na potwierdzenie hipotezy.
- Opis: Wpuszczenie do zamkniętej woliery z określonymi drapieżnikami (np. dwie muchołówki) i z drzewami o przyciemnionej korze określonej liczby ciemnych i jasnych motyli; obserwacja, np. poprzez programy umożliwiające śledzenie (*video tracking*) indywidualnych losów motyli.
Weryfikacja hipotezy: Szybsze upolowanie przez drapieżniki motyli jasnych potwierdziłoby hipotezę.
- Opis: Umieszczenie na fragmentach ciemnej i jasnej kory drzew takiej samej liczby martwych motyli (atrap motyli) jasnych i ciemnych za pomocą nietoksycznego kleju. Monitorowanie ich losów, np. za pomocą fotopułapek.
Weryfikacja hipotezy: Szybsze upolowanie przez drapieżniki motyli jasnych na ciemnym vs. jasnym tle potwierdziłoby hipotezę.

Zadanie 21.1. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
III. Pogłębienie znajomości metodyki badań biologicznych. Zdający [...] formułuje wnioski z przeprowadzonych [...] doświadczeń.	VII. Ekologia. 3. Zależności międzygatunkowe. Zdający: 4) wymienia czynniki sprzyjające rozprzestrzenianiu się pasożytów (patogenów).

Zasady oceniania

- 1 pkt – za rozstrzygnięcie, że przedstawione wyniki badań potwierdzają hipotezę o efekcie rozcieńczenia, wraz z poprawnym uzasadnieniem, odnoszącym się do negatywnego związku między bogactwem gatunkowym roślin a częstością infekcji grzybowych.
- 0 pkt – za odpowiedź niespełniającą wymagań na 1 pkt albo za brak odpowiedzi.

Rozstrzygnięcie: Tak / Są zgodne.

Przykładowe uzasadnienia

- Wyniki pokazują, że im większa różnorodność gatunkowa roślin na poletku tym niższy poziom infekcji wśród żywicieli.
- Dane z wykresu B potwierdzają, że im większa liczba gatunków roślin na poletku, tym mniejszy procent roślin jest zainfekowanych.
- Na poletkach o największej liczbie gatunków roślin, mimo wielu gatunków patogenów, był mały procent zakażeń roślin.
- Wraz ze wzrostem liczby gatunków roślin zmniejsza się odsetek roślin zaatakowanych przez grzyby.

Zadanie 21.2. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
IV. Poszukiwanie, wykorzystanie i tworzenie informacji. Zdający odczytuje, selekcjonuje, porównuje i przetwarza informacje pozyskane z różnorodnych źródeł [...]	VII. Ekologia. 3. Zależności międzygatunkowe. Zdający: 4) wymienia czynniki sprzyjające rozprzestrzenianiu się pasożytów (patogenów).

Zasady oceniania

1 pkt – za poprawne sformułowanie dodatniej zależności między bogactwem gatunkowym roślin a bogactwem gatunkowym grzybów pasożytniczych.

0 pkt – za odpowiedź niespełniającą wymagań na 1 pkt albo za brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Wraz ze wzrostem bogactwa gatunkowego roślin wzrasta bogactwo gatunkowe grzybów infekujących rośliny.

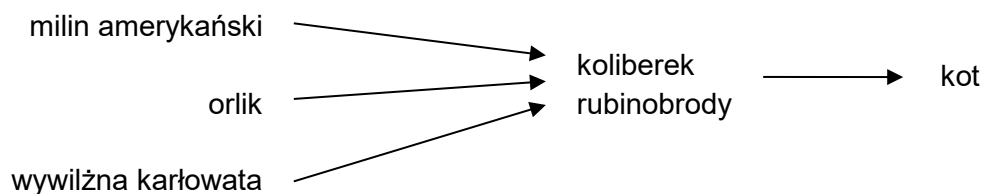
Zadanie 22.1. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
IV. Poszukiwanie, wykorzystanie i tworzenie informacji. Zdający odczytuje, selekcjonuje, porównuje i przetwarza informacje pozyskane z różnorodnych źródeł [...].	VII. Ekologia. 4. Struktura i funkcjonowanie ekosystemu. Zdający: 3) określa rolę zależności pokarmowych w ekosystemie, przedstawia je w postaci [...] sieci pokarmowych.

Zasady oceniania

1 pkt – za poprawne zapisanie fragmentu sieci pokarmowej.

0 pkt – za odpowiedź niespełniającą wymagań na 1 pkt albo za brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Zadanie 22.2. (0–2)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
V. Rozumowanie i argumentacja. Zdający objaśnia i komentuje informacje [...], wyjaśnia zależności przyczynowo-skutkowe, formułuje wnioski, formułuje i przedstawia opinie związane z omawianymi zagadnieniami biologicznymi, dobierając racjonalne argumenty [...].	1. Budowa chemiczna organizmów. 2. Węglowodany. Zdający: 2) przedstawia znaczenie wybranych węglowodanów ([...] glikogen [...]) dla organizmów. 3. Lipidy. Zdający: 1) przedstawia budowę i znaczenie tłuszczów w organizmach.

Zasady oceniania

- 2 pkt – za podanie dwóch poprawnych argumentów, odnoszących się do 1) większej kaloryczności tłuszczów niż cukrów w przeliczeniu na masę ORAZ do 2) możliwości gromadzenia tłuszczów bez gromadzenia wody.
- 1 pkt – za podanie jednego poprawnego argumentu, odnoszącego się do 1) większej kaloryczności tłuszczów niż cukrów w przeliczeniu na masę ALBO do 2) możliwości gromadzenia tłuszczów bez gromadzenia wody.
- 0 pkt – za odpowiedź niespełniającą wymagań na 1 pkt albo za brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

1. Glikogen ma mniejszą kaloryczność w przeliczeniu na masę cząsteczkową niż trójglicerydy.
2. Trójglicerydy, w przeciwieństwie do glikogenu, są gromadzone bez udziału wody.